

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

**щодо Проекту Закону
про внесення змін до деяких законів України щодо захисту
Конституційних прав та забезпечення мінімальних життєвих потреб
пенсіонерів та інвалідів
(реєстр. № 4998 від 15 липня 2016 року)**

Комітет Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 08 лютого 2017 року (протокол №55) на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо захисту Конституційних прав та забезпечення мінімальних життєвих потреб пенсіонерів та інвалідів (реєстр. № 4998 від 15 липня 2016 року) (далі - Законопроект), поданий народними депутатами України Ляшком О.В. та іншими.

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту його метою є відновлення Конституційних прав громадян України шляхом забезпечення мінімальних пенсійних виплат та державної соціальної допомоги на рівні прожиткового мінімуму.

Для досягнення мети авторами законопроекту пропонується внести зміни до Законів України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам» встановивши імперативну норму, що розмір пенсії або державної соціальної допомоги не може бути нижчий від встановленого законом прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з такого.

В Конституції України зазначається, що Україна є правовою державою (стаття 1); органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією межах і відповідно до Законів України (частина друга статті 6); закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8); усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах (стаття 21); конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані, при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод (частини друга, третя статті

22); громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом (частина перша статті 24).

Згідно з частиною першою та третьою статті 46 Основного Закону України громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом. Із цим конституційним правом громадян кореспондується обов'язок держави щодо його забезпечення.

У Конституції України передбачено гарантії прав громадян на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло.(стаття 48 Основного Закону України).

У своєму рішенні № 8-рп/2005 від 11 вересня 2005 року Конституційний Суд України зазначив, що зміст та обсяг права громадян на пенсійне забезпечення полягає у їх матеріальному забезпеченні шляхом надання трудових і соціальних пенсій, тобто щомісячних пенсійних виплат відповідного розміру, в разі досягнення особою передбаченого законом віку чи визнання її інвалідом або отримання членами її сім'ї цих виплат у визначених законом випадках.

Встановивши в законі правові підстави призначення пенсій, їх розміри, порядок обчислення і виплати, законодавець може визначати як загальні умови їх призначення, так і особливості набуття права на пенсію, включаючи для окремих категорій громадян пільгові умови призначення пенсії залежно від ряду об'єктивно значущих обставин, що характеризують трудову діяльність (особливості умов праці, професія, виконувані функції, кваліфікаційні вимоги, обмеження, ступінь відповідальності тощо). Законодавець повинен робити це з дотриманням вимог Конституції України, в тому числі принципів рівності та справедливості (абзац другий та третій пункту 5 мотивувальної частини Рішення).

В іншому своєму рішенні від 09 липня 2007 року № 6-рп/2007 Конституційний Суд України вказав, що утверджуючи і забезпечуючи права і свободи громадян, держава окремими законами України встановила певні соціальні пільги, компенсації і гарантії, що є складовою конституційного права на соціальний захист і юридичними засобами здійснення цього права, а тому відповідно до частини другої статті 6, частини другої статті 19, частини першої статті 68 Конституції України вони є загальнообов'язковими, однаковою мірою мають додержуватися органами державної влади, місцевого самоврядування, їх посадовими особами. Невиконання державою своїх соціальних зобов'язань щодо окремих осіб ставить громадян у нерівні умови, підриває принцип довіри особи до держави, що закономірно призводить до порушення принципів соціальної, правової держави.

Принципи соціальної держави втілено також у ратифікованих Україною міжнародних актах: Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права 1966 року, Європейській соціальній хартії (переглянутій) 1996 року, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, та рішеннях Європейського суду з прав людини. Зокрема, згідно зі статтею 12

Європейської соціальної хартії (переглянутої) 1996 року держава зобов'язана підтримувати функціонування системи соціального забезпечення, її задовільний рівень, докладати зусиль для її поступового посилення тощо(абзац перший та другий підпункту 3.2 пункту 3 мотивувальної частини Рішення).

Згідно з позицією Конституційного Суду України, визначеною в мотивувальній частині Рішення від 26.12.2011 № 20-рп/2011, розміри соціальних виплат залежать від соціально-економічних можливостей держави, проте мають забезпечувати конституційне право кожного, гарантоване статтею 48 Конституції України, на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї. Є неприпустимим встановлення такого правового механізму, відповідно до якого розмір пенсій, інших соціальних виплат та допомоги буде нижчим від рівня, визначеного в частині третій статті 46 Конституції України, і не дозволить забезпечувати належні умови життя особи в суспільстві та зберігати її людську гідність, що суперечитиме статті 21 Конституції України.

Виключно законами України визначаються основи соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення; засади регулювання праці і зайнятості, шлюбу, сім'ї, охорони дитинства, материнства, батьківства; виховання, освіти, культури і охорони здоров'я; екологічної безпеки (пункт 6 частини першої статті 92 Конституції України).

Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні, одним із повноважень якого є прийняття законів (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України).

Враховуючи викладене, Комітет з питань правової політики та правосуддя дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо захисту Конституційних прав та забезпечення мінімальних життєвих потреб пенсіонерів та інвалідів (реєстр. № 4998 від 15 липня 2016 року), поданий народними депутатами України Ляшком О.В. та іншими не суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету

Р.П. КНЯЗЕВИЧ